

## NOVOVĚK: EMPIRISMUS: GEORG BERKELEY (1685 – 1753)

**Dokončil kartesiánský obrat v dějinách (novověké) filosofie: rozumová nedokazatelnost vnější skutečnosti (objektivní reality).**

**1. Život:** Misionář – v Americe (mise ve směru k bezvěrcům), v Irsku (mise proti „ateistům“).

**2. Cíl: zničit ateismus** (ze současného pohledu snad inklinaci některých vědců k deismu či jejich odklon od tvrdého teismu).

**3. Zničení ateismu – zničení materialismu – zničení „hmoty“ – zničení objektivní reality.**

**4. Zrušení abstraktních pojmů, nejsou odvozeny ze smyslů:** Hmota, trojúhelník, pes, ..., substance.

- Př.: Pojem hmota – není odvozen „ze smyslů“. Tedy nepatří do filosofie.
- Př.: Pojem substance - nemá smysl.

### 5. Kritika J. Locka

- Vnímání po celcích. (Idea jablka není složena z jednoduchých idejí primárních a sekundárních kvalit).
- Tedy: předmětem našeho vnímání jsou konkrétní celistvé, jedinečné ideje-jako celky.
- Není potřeba substance jako lepidla, které tmelí jednotlivé vlastnosti (koule, červenost...) do jednoho celku.

### 6. Proces poznání:

**SUBJEKT** \_\_\_\_\_ **OBJEKT**

Já, Duch

Ideje (celky)

**Ideje nemají charakter vtištěnosti (nejsou do subjektu vtištěny odněkud mimo subjekt)!**

- Jednotlivé ideje jako celky mají pouze sekundární kvality.
- Jednotlivé ideje jako celky nemají žádné primární kvality.

### 7. „Být – znamená být vnímán“!

- Základní berkeleyovská otázka: „Co existuje?“
- Berkeleyovská odpověď: „Pouze to, co je vnímáno“ plus „To které vnímá“.
- Co je vnímáno? IDEJE!
- Co vnímá? SUBJEKT!
- Výsledek: **Existují pouze subjekty, které jsou naplněny idejemi.** Subjekty (já, duše) vnímají a poznávají obsah sebe samých, tedy ideje, kterými jsou popsány.
- **EXISTUJE POUZE DUCHOVNÍ SVĚT, JAKÝKOLIV MATERIÁLNÍ, ROZPROSTRANĚNÝ SVĚT – VESMÍR V MATERIÁLNÍM SLOVA SMYSLU – NEEXISTUJE.**

### 8. Dělení duší:

- Stvořené (já plus jiná stvořená já)

- Nestvořená, tvořící, tedy Bůh

### 9. Jak se naplňuje subjekt – duše – která je po svém stvoření Bohem „tabula rasa“?

- Subjekt – duše – sama sebe popisuje konkrétní ideou, ale pouze na základě spolupráce s Bohem.  
Př.: Bůh mně pomáhá popisovat se ideou kulatého, červeného, 20 Dg pohybujícího se jablka.
- Svět je takový, jak s námi (subjekty, dušemi stvořenými Bohem) hovoří Bůh.
- Každý z nás (stvořených duší) má svůj svět. Svět svých vlastních idejí, kterými se v „rozhovoru s Bohem“ sám popsal. Tento svět je světem idejí.
- Existují jiná stvořená já, která mají své vlastní světy (součet vlastních idejí), jimiž se popsala v rozhovoru s Bohem.
- Podobají se naše světy? Asi ano, protože naše světy (soubory idejí) jsou „podobná božímu světu“, dokonalému obsahu božího ducha, kterými se sám Bůh popsal.

### 10. Rozdíl Berkeley versus Descartes

#### a) Descartes:

- Bůh stvořitelem dvou substancí: Substance myslící (na ní mají podíl všechny Bohem stvořené duše) a Substance rozprostraněné (je podstatou všech těles, včetně našich těl).
- **Materiální, rozprostraněný svět existuje.**

#### b) Berkeley:

- Bůh stvoří duše
- Bůh pomáhá těmto stvořeným duším popisovat se svými vlastními idejemi, tedy pomáhá jim vytvářet si svůj vlastní (duchovní) svět.
- **Neexistuje žádný materiální, objektivně reálný svět.**

### 11. Sensualismus: Tři akty ducha probíhají zároveň:

- Duch se ve spolupráci s Bohem popisuje svými idejemi.
- Duch vnímá tyto ideje.
- Duch poznává tyto ideje.

### 12. Existence jiných lidí (duší, já)

- Ne skrze ideje těchto bytostí (jako rozprostraněných těl) – těla neexistují.
- Snad skrze ideje, které v nás mohou (?) vyvolat (jako Bůh)???

### 13. Posloupnosti Descartovy a Berkeleyovy:

#### a) Descartes

- Bůh – rozprostraněný svět – subjekt – idea (Descartův a Newtonův svět je matematickým modelem, který je zakotven mimo nás).

#### b) Berkeley

- Bůh – subjekt – idea

### 14. VÝSLEDEK: BŮH MUSÍ EXISTOVAT. POMÁHÁ NÁM POPISOVAT SE VLASTNÍMI IDEJEMI, VYTVÁŘÍ SPOLU S NÁMI NAŠE VLASTNÍ SVĚTY.



•